

Planinarenje i vremenska prognoza

Povremeno se u medijima pojave vijesti o planinarima ili izletnicima koji su zbog loših vremenskih uvjeta ostali "zarobljeni" u planini ili na nekom teško pristupačnom mjestu. Takva izvješća češća su tijekom hladnog dijela godine kad vremenske prilike znaju biti loše ili čak ekstremne (primjerice, vrlo niske temperature, jak vjetar), ali i ljeti kad je pogoršanje vremena iznenadno.

Ovakve opasne ili, u blažem slučaju, neugodne situacije često su posljedica neuvažavanja vremenske prognoze ili upozorenja na iznenadnu ili jaku promjenu vremena. Ponekad mora intervenirati gorska služba spašavanja (HGSS), policija i hitne medicinske službe.

Dakle, pri planiranju izleta važno je i nužno upoznati se s vremenskom prognozom odredišta, osobito ako je izdano i upozorenje na moguće ekstremne meteorološke pojave (vrućina, hladnoća, vjetar, oborina - snijeg).

Jedan primjer dobrog planiranja boravka na temelju vremenske prognoze jest sa višednevnog izleta našeg Društva na Dugi Otok u listopadu 2015. Prva dva dana izleta vrijeme je bilo lijepo, toplo i ugodno. Popeli smo se na vrh Orljak, obišli špilju Strašna peć, odvezli se brodom do Kornata, čak se i kupali.

Zadnji dan izleta Dugom Otoku približavala se fronta i pogoršanje vremena s jugozapada. Prema prognozi očekivala se kiša i pojačan vjetar, prvo na južnom dijelu, uz postupno premještanje prema sjevernom dijelu Dugoga otoka. Stoga je odlučeno da prvo posjetimo Park prirode Telašćica, a zatim da krenemo na sjeverni dio otoka. Dok smo se spremali u bus za put do Velog Rata, u Telašćici je počelo kišiti.

Na sjevernom dijelu bilo je djelomice oblačno, ali suho tako da smo prošetali do svjetionika, ručali i nakon toga kasnije poslijepodne uputili na trajekt za Zadar. Zahvaljujući vremenskoj prognozi kiša nam nije pokvarila zadnji dan boravka na prekrasnom Dugom Otoku. U Zadru nas je dočekala jaka kiša, no mi smo sjedili u busu, a zbog olujne bure i kiše do Gračaca smo se vozili preko Karina i Obrovca.

Što je vremenska prognoza?

Vremenska prognoza je puno više od šturog izvješća od nekoliko rečenica koje vidimo, čujemo ili čitamo u medijima. Vremenska prognoza je znanstveno predviđanje vremena ili matematički izračun budućeg stanja atmosfere. Osniva se na zakonima fizike i matematike te je potpomognuta najsuvremenijom informatičkom tehnologijom (superračunala, telekomunikacije), da bi se odredilo buduće stanje atmosfere, prvo treba dobro poznavati sadašnje stanje: tlak zraka, temperaturu, vjetar, vlažnost zraka, naoblaku i druge meteorološke parametre. Sadašnje se stanje

atmosfera određuje iz globalno rasprostranjene mreže motrenja i mjerenja koja uključuje motritelje na meteorološkim postajama, automatske meteorološke postaje, meteorološke balone, podatke mjerenja iz komercijalnih zrakoplova, brodova, meteoroloških radara, morskih plutača, meteoroloških satelita, itd. Svi ti podaci slijevaju se putem globalnog telekomunikacijskog sustava u nacionalne centre za analizu i prognozu vremena.

Kad se odredi što je moguće točnije trenutačno stanje atmosfere, podaci se onda "ubacuju" u sustav matematičkih jednadžbi hidrodinamike i termodinamike, koji još nazivamo prognostičkim modelom atmosfere, i pomoću kojeg se izračunava buduće stanje (buduće vrijednosti) tlaka zraka, temperature, vjetrova, vlažnosti, naoblake, itd. Rezultati tako izračunatog budućeg stanja atmosfere prikazuju se u obliku karata, tablica, grafikona, itd. Profesionalni meteorolozi (prognostičari) zatim te rezultate pripremaju u formatu prikladnom za javnost (medije), ali i za posebne korisnike, primjerice za pomorce, cestovni promet, zrakoplovni promet, poljoprivrednike, itd.

Prema duljini prognostičkog razdoblja prognoze mogu biti kratkoročne (do 3 dana unaprijed), srednjoročne (do 10 dana) i dugoročne (dulje od 10 dana, mjesečne, sezonske). Upozorenja su jedan od najvažnijih oblika prognoze jer najavljuju potencijalno opasne pojave kao što su ekstremne temperature, vjetrovi, ili obilne oborine koje mogu imati nepovoljan utjecaj na ljude i materijalna dobra.

Pouzdanost vremenskih prognoza ovisi o nizu faktora. Jedan od najvažnijih je nemogućnost poznavanja točnog početnog stanja atmosfere od kojeg započinje prognoza, pa kažemo da atmosfera ima "kaotična" svojstva. Pouzdanost prognoze smanjuje se produljenjem prognostičkog razdoblja - kratkoročna prognoza pouzdanija je od srednjoročne. Prognoze velikih atmosferskih sustava (položaj i razvoj ciklona i anticiklona, fronti) točnije su od prognoza količine oborine ili jačine vjetrova na manjem području.

No, prognoze vremena sve su točnije i pouzdanije - danas su vremenske prognoze za peti dan unaprijed jednako točne kao što su prije 25 godina bile prognoze za jedan dan unaprijed! Stoga, prije odlaska na izlet u planine obavezno konzultirajte vremensku prognozu. Ona će vam pomoći da odlučite kamo i kada ići, koliko dugo ostati ali isto tako i što obući. Državni hidrometeorološki zavod (DHMZ) svakodnevno izrađuje pouzdane prognoze za Hrvatsku i one su lako dostupne na Internetu, TV, radiju i novinama.

Čedomir Branković